

Les dades ocultes del CEO que apunten que el «sí» guanyaria en un referèndum

Diversos elements de l'enquesta relativitzen la victòria de nou punts per al "no" i permeten als independentistes ser optimistes

L'enquesta del Centre d'Estudis d'Opinó (CEO) feta pública aquest divendres ha fet saltar les alarmes en l'independentisme, ja que apunta a una caiguda notable dels partidaris de la República catalana (<https://www.naciodigital.cat/noticia/191088/49/catalans/rebutja/independencia/nomes/40/defensa>). Malgrat tot, el cert és que, si es burxa una mica, la situació no canvia massa respecte baròmetres anteriors i fins i tot el "sí" segueix tenint molts números de guanyar un eventual referèndum d'autodeterminació, almenys per quatre motius.

La primera raó és que, com en totes les enquestes, cal comparar dades comparables. Pot semblar obvi, però no ho és tant. Per una banda, aquest sondeig, per primer cop, entrevista catalans que no tenen la ciutadania plena reconeguda, ja que no es tracta d'un baròmetre convencional, sinó una enquesta per estudiar conductes relacionades amb el cosmopolitisme.

La diferència de nou punts entre els independentistes (40,3%) i els unionistes (49,3%) només es dona amb aquesta mostra completa, mentre que, si s'analitzen només els catalans amb la ciutadania plena -aquells a qui s'enquesta en la majoria de baròmetres-, la diferència ja es redueix dos punts, pujant el "sí" fins al 41,9% i caient el "no" fins al 48,8%. Amb això tan evident, però, no n'hi ha prou.

[noticiadiari]2/191103[/noticiadiari]

Ponderar per llengua materna o lloc de naixement

Totes les enquestes pretenen ser una representació en petit de la societat, però, per molt ben fetes que estiguin, això mai no s'aconsegueix del tot i, per tant, cal ponderar les dades per fer-les comparables. En aquest cas, una bona idea pot ser fer-ho garantint que les proporcions entre enquestats amb el català, el castellà o altres llengües com a maternes, dels nascuts a Catalunya, l'Estat o a l'estranger, i dels habitants de les quatre províncies siguin equivalents a les proporcions reals de Catalunya.

Són elements que acostumen a condicionar força l'opinió sobre la independència i, per tant, poden suposar un biaix en els resultats. El 56,5% dels enquestats, per exemple, tenen el castellà com a llengua materna, mentre que, a la realitat, el percentatge és del 52,7%. Només ponderant aquests tres factors, el resultat ja varia força [és el "ponderat total" del primer gràfic]: 44,9% pel "sí", 45% pel "no" i 10,1% no ho sap o no contesta. Un empat en tota regla, per tant.

Aquesta xifra pot ser un reflex del que opina el gruix de la societat catalana sobre la independència, però encara no serveix per comparar-se amb anteriors enquestes ni amb el gruix del cos electoral. Per què? Perquè inclou els catalans sense la nacionalitat reconeguda -i, per tant, sense dret a vot- i, en les proporcions ponderades, s'hi inclouen els menors de 18 anys, nascuts a Catalunya en major proporció que la resta d'edats.

Si s'adeqüen aquests dos elements, els resultats tornen a variar [és el "ponderat ciutadania" del primer gràfic]: 42,6% diu "sí" a la independència, 47,8%, que no, i un 9,6% no ho sap o no contesta. Els contraris tornen a posar-se per davant, però amb una diferència de tan sols cinc punts, molt similar a la del segon baròmetre del CEO (<https://www.naciòdigital.cat/noticia/184778/realment/independentisme/perd/tant/suport/analisi/mig/optimista/ceo/amb/dades>) d'aquest any. La variació els darrers mesos, per tant, hauria estat mínima.

EVOLUCIÓ DEL SUPORT I REBUIG A LA INDEPENDÈNCIA, SEGONS EL CEO (PONDERAT PER PROVÍNCIA, LLENGUA MATERNA I LLOC DE NAIXEMENT)

La segona raó per la qual cal no interpretar en fred les dades del CEO és que, malgrat totes les ponderacions, la mostra encara no serà un reflex exacte de la societat. I quan els marges entre dues opcions són tan petits, això pot determinar quina es posa per davant i quina perd. Llavors, es poden buscar elements que assenyalin cap a on pot trobar-se el biaix més clar de l'enquesta en qüestió.

[noticiadiari]2/191001[/noticiadiari]

I en aquest cas, hi ha com a mínim dos elements que, en comparació amb anteriors enquestes del CEO, sorprenen, els quals ja van començar a detectar-se en el darrer baròmetre. Per una banda, el percentatge d'enquestats -amb nacionalitat espanyola- que consideren que el nivell d'autonomia actual és insuficient és estranyament baix, del 58,8%, quan a principis d'any era del 64,5%. És creïble pensar que, en el marc recentralitzador actual, hagi caigut quasi sis punts la quantitat de gent que -independentment de si és independentista o no- cregui que el nivell d'autogovern actual és suficient? O és que ara la mostra és menys exigent en aquest cas?

Evolucions curioses o biaix?

Per altra banda, el percentatge d'enquestats que se senten més catalans que espanyols és també força baixa, del 43% -tenint en compte només catalans amb la ciutadania plena-, quan a principis d'any era del 50,5%. A diferència de les opinions polítiques, el sentiment nacional no hauria de ser tan variable, essent aquest un altre element que podria denotar un biaix en la mostra. Com que, a diferència de la llengua materna o el lloc de naixement, no podem saber la xifra exacta de catalans que voldrien més autonomia o que se senten més catalans que espanyols, això no es pot ponderar, però sí podem sospitar que aquests elements tenen un pes en la caiguda de favorables a la independència en l'enquesta.

EVOLUCIÓ DELS ENQUESTATS QUE SE SENTEN MÉS CATALANS QUE ESPANYOLS I DELS QUE CREUEN QUE CATALUNYA TÉ UN NIVELL INSUFICIENT D'AUTONOMIA

Un tercer element pel qual els independentistes poden relativitzar el seu desencís és el context en què s'ha fet l'enquesta. El treball de camp va ser entre el 16 de setembre i el 7 d'octubre, és a dir, fins just abans de la sentència del procés i després de setmanes de xocs públics en el si de l'independentisme sobre l'estratègia a seguir.

L'ambient no era propici i és factible creure que la condemna del Suprem als líders polítics i socials de l'1-O podria haver comportat cert reflux de l'independentisme. Els històrics resultats de l'independentisme

(<https://www.naciòdigital.cat/noticia/190848/mapes/independentisme/suma/mes/50/dels/vots/774/dels/947/municipis>) el 10-N, creixent en zones històricament poc propícies

(<https://www.naciòdigital.cat/noticia/191001/base/si/eixampla/independentisme/va/creixer/10-n/sobretot/zones/unionistes>) , assenyala en aquests direcció. Per contra, també és cert que, si finalment es tanca un govern entre PSOE i Podem més obert al diàleg amb la Generalitat, això pugui donar ales a aquells que creguin que la recerca d'un encaix amb l'Estat és més factible.

L'unionisme, més abstencionista

La quarta i última raó per la qual es pot creure que el "sí" guanyaria en cas de fer un referèndum és que l'independentisme està força més mobilitzat que l'unionisme. Què comporta això? Més enllà de la capacitat per afrontar una eventual campanya, implica que part d'aquells que, quan se'ls pregunta, rebutgen la independència segurament ni tan sols aniria a votar en cas de posar-se urnes per decidir-ho.

Si es posa el focus en els enquestats que admeten que no van votar a l'abril, un 52% d'aquests es declaren contraris a la independència, el doble dels que en són favorables. Entre els que afirmen que van anar a votar, la diferència és de només quatre punts: 44,5% pel "sí" i 48,3% pel "no".

[noticiadiari]2/191086[/noticiadiari]

Enquestats "mentiders"

Ara bé, això no és del tot real, ja que un 86,1% dels catalans amb dret a vot afirma en aquesta enquesta que va anar a votar, quan, en realitat, la participació va ser del 74,6%. Com que abstenir-se està socialment mal vist, un gruix dels enquestats que ho va fer menteix. Si assumim que aquest 11,5% que menteix se'n va a l'abstenció -i que té un comportament en relació a la independència similar als que admeten que s'abstenen-, el resultat ja és molt més ajustat: entre els electors que voten, un 46,9% diria "sí" i un 47,8% diria que no.

SUPORT A LA INDEPENDÈNCIA ENTRE ABSTENCIONISTES CONFESSOS, VOTANTS DECLARATS I PROJECCIÓ DELS VOTANTS REALS

Malgrat tot, res no garanteix que, en cas de referèndum, tot aquell que va votar en unes eleccions amb una participació tan alta com les d'abril també anessin aquest cop a les urnes. De fet, algunes enquestes han aprofundit en aquesta qüestió i han posat de relleu que, mentre els partidaris del "sí" anirien tots a votar en un referèndum, una part significativa dels del "no" es quedarien a casa.

Un exemple és la recent enquesta de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS), la qual primer pregunta si s'està a favor de la independència -com en el CEO- i tot seguit pregunta què es faria en cas de referèndum. I mentre que, en el primer cas, els contraris són majoria -de nou, com en el CEO-, en el segon s'imposa el "sí" per un marge elevat de quasi 20 punts (<https://www.naciòdigital.cat/noticia/190118/si/independencia/guanyaria/amb/58/dels/vots/referendum>) , de 58,6% per un 40,1% del "no". Parts dels contraris a la independència, per tant, no ho són de forma gaire vehement i ni tan sols s'acostarien a les urnes per expressar-ho.

Un toc d'atenció

Per tot això, l'enquesta d'aquest divendres no ha de ser presa com una derrota clara per part dels partidaris de la República catalana. Tot i això, sí que pot suposar d'un toc d'atenció conforme no gaudeixen d'una majoria social com la que alguns creuen, ni molt menys, i que, en tot cas, si guanyessin un referèndum seria sobretot per incompareixença del rival. Ara, no podrien confiar-se tampoc, ja que les experiències de referèndums recents assenyalen que, els dies abans de la votació, l'opció favorable a l'statu quo -en aquest cas, el "no"- acostuma a remuntar uns punts i

rebre més vots dels predits inicialment.

METODOLOGIA D'ANÀLISI

Les dades de treball bàsiques de l'anàlisi són les de l'enquesta del CEO sobre cosmopolitisme i localisme (<http://ceo.gencat.cat/ca/estudis/registre-estudis-dopinio/estudis-dopinio-ceo/societat/detall/index.html?id=7348>) -i baròmetres anteriors accessibles des del mateix web-, algunes de les quals han estat ponderades segons les dades sobre llengua materna de la darrera enquesta d'usos lingüístics (<https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp>), així com amb el padró continu d'habitants (<https://www.idescat.cat/pub/?id=pmh&n=674>), tenint en compte les franges d'edat per delimitar els majors de 18 anys i, per tant, amb dret a vot.

Per fer la projecció dels votants "reals" del darrer gràfic, s'ha partit de la premissa conforme la quantitat d'enquestats que deien que havien votat sense haver-ho fet tenien el mateix comportament respecte la independència que els que admetien haver-se abstingut -fins a assolir el percentatge de participació que hi va haver realment-. Retirats aquests "mentiders", només calia tornar a ajustar els percentatges de forma proporcional perquè sumessin 100%.